

Oponentský posudek diplomové práce

Název práce: Kultura života a kultura smrti v konzumní společnosti

Autorka práce: Mgr. Jana MARYŠKOVÁ

Vedoucí práce: Mgr. Michal OPATRŇY, Dr.theol.

Oponent: Mgr. Ing. Zdeněk DEMEL, Th.D.

Formální stránka:

Práce má 79 stran textu, 4 strany strukturovaného seznamu zdrojů (celkem 39), seznam zkratk a 18 stran příloh, ve kterých je obsažen přepis polostrukturovaných rozhovorů s respondenty. Na zdroje (včetně příloh) je odkazováno poznámkami pod čarou, které jsou provedeny velmi pečlivě. Grafická úprava práce je velmi dobrá a je v ní jen několik pravopisných chyb.

Obsahová stránka:

Práce se skládá z teoretické a praktické části. V 1. kapitole teoretické části se diplomantka věnuje kultuře života a kultuře smrti. Po teologickém vymezení pojmu kultura pojednává o tématu kultury života a kultury smrti, jak se s nimi setkáváme v církevních dokumentech papeže Jana Pavla II. Poté uvádí pojetí teologa Hanse Künga, které v lecčems oponuje názorům Jana Pavla II. Následuje představení teologie osvobození. Ta sice kulturu života a kulturu smrti přímo netematizuje, ale jako teologie křesťanské praxe ve světě usiluje v duchu evangelia o osvobození lidí žijících v nespravedlivých sociopolitických a hospodářských poměrech. Tím, že se snaží umožnit lidsky důstojný život pro všechny, pracuje na zlepšení kultury života a odstraňování jevů kultury smrti (i když odlišným způsobem). S teologií osvobození má některé styčné body i tzv. evangelizační paradigma současné evropské pastorální teologie (např. N. Mette), což autorka práce také zmiňuje. Na závěr první kapitoly pak připojuje její shrnutí. Spíše než shrnutí bych však přivítal, kdyby se diplomantka alespoň pokusila zaujmout vlastní stanovisko k jednotlivým směrům v kultuře života a kultuře smrti. Ve 2. kapitole je popisována společenská situace. Pro její popis se autorka chápe charakteristik uváděných v sociologické a jiné literatuře od konce osmdesátých let 20. století. Nejprve zmiňuje charakteristiku ze známé knihy G. Schulze *Die Erlebnisgesellschaft*, kde je západní společnost konce 20. stol. charakterizována jako společnost zážitku. Francouzský filosof G. Lipovetsky ve své knize *Éra prázdnoty* a jiné prameny charakterizují západní společnost jako společnost spotřeby čili konzumní společnost. Zaměření na konzum vede ale ke strachu z umírání a smrti, a to zase ke kultu mládí a personalizaci těla. Na druhé straně se však setkáváme i s depersonalizací těla, čehož otřesným příkladem byla např. výstava „*Bodies ... The Exhibition*“. Na konci 2. kapitoly pak autorka ještě píše, že negativní jevy moderní společnosti souvisí též se ztrátou smyslu po transcendenci a že obrat k ní by mohl být východiskem k řešení krize smyslu života u moderního člověka. Třetí kapitola práce představuje shrnutí znaků charakterizujících kulturu života a kulturu smrti.

Praktická část práce. Ve 4. kapitole představuje diplomantka svůj výzkum. Jeho cílem bylo na základě polostrukturovaného rozhovoru zjistit, zda se vliv konzumní společnosti projevuje v názorech dnešních lidí, pokud jde o smysl života s postižením, s nemocí, smysl života ve stáří a v umírání. A s tím se pojily ještě otázky, zda tato omezení života mohou změnit hodnotový žebříček lidí. Tyto skutečnosti zkoumala diplomantka na vzorku šesti žen a šesti mužů z okruhu svých známých, přičemž bylo její snahou, aby byli pokud možno stejně zastoupeni jak věřící, tak nevěřící. Otázky polostrukturovaného rozhovoru uvádí autorka v příloze I, přepis audiozáznamu jednotlivých rozhovorů je uveden v příloze II. Po

představení výzkumu diplomantka komentuje odpovědi respondentů: nejprve ty, co se týkají hodnoty a smyslu života lidí v konzumní společnosti; pak názory na smysluplnost života omezeného postižením, nemocí, stářím a nakonec názory na mezní životní zkušenost z hlediska možného podnětu ke změně. V dalším odstavci je provedeno srovnání odpovědí respondentů, kteří se sami deklarovali jako věřící a těch, co se sami prohlásili za nevěřící. V závěrečném odstavci 4. kapitoly je provedeno shrnutí rozhovorů. V 5. kapitole diplomantka porovnává teoretická východiska s odpověďmi respondentů a v řadě hledisek konstatuje jejich shodu. V samém závěru práce autorka jednak dobře shrnuje, čím se zabývala a k jakým výsledkům dospěla a zmiňuje ještě jeden jev související s kulturou života a kulturou smrti. Jde o tzv. *dříve vyslovená přání* (living will), kterými se budoucím pacientům umožňuje ještě v době jejich plného zdraví písemně předem formulovat, zda a jak mají nebo nemají být vyšetřeni, léčeni a podrobeni lékařským zákrokům tehdy, až již nebudou schopni sami vyjádřit svou vůli.

Závěr:

Předložená práce představuje zdařilou kompozici teoretického pojednání a výzkumu ohledně vybraných aktuálních problémů současnosti. Obě části velice dobře korespondují. Práci jednoznačně doporučuji k obhajobě.

Jdeunk Jdeunk

V Českých Budějovicích 12.5.2010